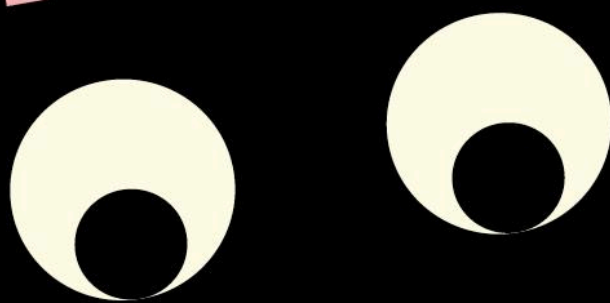

LESMAF

BLIKOPENER
BLIKOPENER

BLIKOPENER
BLIKOPENER

Blikopener: oog op verkenning, open maar met een knipoog.

Inhoudstafel

VOORWOORD

HOOFDSTUK 1: INLEIDING	p. 4
-------------------------------	------

HOOFDSTUK 2: LEERDOELEN BINNEN HET TRAJECT BLIKOPENER	p. 6
--	------

2.1. Het traject 'Blikopener'	p. 6
-------------------------------	------

2.2. Leerdoelen	p. 6
-----------------	------

HOOFDSTUK 3: ONDERWERPEN EN METHODIEKEN	p. 8
--	------

Algemene inleiding

Mens & maatschappij, wereldburgerschap, duurzame Ontwikkeling:	p. 8
--	------

De 5 P's van duurzame ontwikkeling

3.1 People:

3.1.1 Focus Kinderrechten	p. 8
---------------------------	------

3.1.2 Focus Diversiteit - gendergelijkheid	p. 9
--	------

3.1.3 Focus Diversiteit - Leven met een beperking.	p. 10
--	-------

3.2 Planet:

3.2.1 Inleiding: De term duurzame ontwikkeling	p. 11
--	-------

3.2.1 Focus Earth Charter	p. 12
---------------------------	-------

3.2.2 Focus Dierenrechten	p. 14
---------------------------	-------

3.3 Prosperity:

3.3.1 Focus Ontwikkelingslanden (Derde wereld)	p. 15
--	-------

3.3.2 Focus 'Kinderarbeid'	p. 17
----------------------------	-------

3.4 Peace:

3.4.1 Focus wereldburgerschap, migratie en wereldoriëntatie	p. 18
---	-------

3.4.2 Focus Kinderen in oorlogssituaties	p. 20
--	-------

3.5 Partnership (participation):

3.5.1 Focus deelnemen aan (democratische) besluitvorming	p. 20
--	-------

HOOFDSTUK 4: DE FILMTAAL/FILMFICHES ALS WERKVORM	p. 22
---	-------

4.1 Film als taal, als kunstvorm (filmsemiotiek)	p. 22
--	-------

4.2 Verhouding film en samenleving (maatschappij)	p. 23
---	-------

4.3 Film als pedagogisch instrument	p. 24
-------------------------------------	-------

4.4 De 'leerkracht' als gids'	p. 24
-------------------------------	-------

4.5 De opbouw van een filmfiche	p. 25
---------------------------------	-------

4.6 Filmtaal en Nederlandse taalontwikkeling	p. 26
--	-------

4.7 Werkvormen/opdrachten (ivm Mediawijsheid/filmtaal)	p. 29
--	-------

BIJLAGES

filmfiches

VOORWOORD

Wat weet ik? Wat vind ik belangrijk? Waar sta ik voor? In welke wereld wil ik leven? Het zijn vragen die we ons bij onze dagelijkse bezigheden zelden of nooit stellen. Nochtans zijn ze niet alleen essentieel bij de grote keuzes in ons leven. Hoe we worden wie we denken te zijn, gebeurt vooral ongemerkt in het dagelijkse leven en het is meer dan ooit belangrijk om daar vooral in de zorg voor onze kinderen bij stil te staan.

Kennis en de samenleving maken elkaar, maar in die overvloed van sturende en dikwijls verwarrende info weten we natuurlijk ook dat we als mens de capaciteit hebben om kritisch te reflecteren over wat we horen, zien en voelen, en we weten ook dat de basis daarvan essentieel gelegd wordt in onze kindertijd.

De discussie nature/nurture kunnen we daarbij als beslecht beschouwen, want meer en meer wetenschappelijk onderzoek toont aan dat kinderen ongeacht hun genen de dingen aan- en overnemen van de kleine wereld waarin ze geboren worden. En dat maakt hen kwetsbaar, want met hun nieuwsgierigheid, groot leervermogen en rijke fantasie kunnen ze toch gemanipuleerd worden met verhalen en zogenaamde waarheden uit de wereld van de volwassenen.

Dat is op zich geen onoverkomelijk probleem als we bedenken dat zoiets kan opgevangen worden in de schoolomgeving. Zorg voor toegang tot onderwijs en schoolplicht kunnen in die zin niet alleen gezien worden als een manier om elk kind van welke afkomst ook basisvaardigheden aan te leren, maar ook om hen de kans te geven om zich een doordacht wereldbeeld te vormen vanuit een reflexieve en kritische benadering van verschillende perspectieven.

Moeten we met dit alles in gedachten daarom niet meer zorg dragen voor de kwetsbaarheid van onze kinderen en onderwijs niet anders benaderen? Moeten we niet nadenken over een 'universeel curriculum voor ethische competentie' dat kinderen overal ter wereld de kans zou geven om zich op dezelfde manier te ontwikkelen als (zelf)kritische en betrokken wereldburgers? Die universele benadering zou van kinderen geen eendimensionale kopieën van elkaar maken. Integendeel: net in een onderwijs waar kinderen in dialoog mee kunnen nadenken over het leven en het samenleven wordt ruimte voor verschillende gevoeligheden, interesses en perspectieven gecreëerd en worden de kiemen gelegd voor wat voor elk van hen een uniek levenspad kan worden.

Onderwijs voor wereldburgerschap kan vandaag al putten uit een rijke verzameling van inspirerende bronnen en referenties, zowel historisch als hedendaags. Deze lesmap 'Blikopener', opgevat als een leertraject, is een essentiële bijdrage aan die verzameling, vooral de manier waarop ze kerngedachten uit de mondiale ethiek (duurzame ontwikkeling, vrede, gelijkwaardigheid) toegankelijk maakt voor reflectie en gesprek met kinderen. De New Humanism filosofie in gedachten hebbende, is dat geen gesprek tussen een alwetende volwassene en een onwetend kind, maar een gesprek van wederzijds leren en wederzijds inspireren.

Gaston Meskens

Oprichter en coördinator van het New Humanism Project (www.newhumanism.org)

HOOFDSTUK 1: INLEIDING

Burgerschap herdefinieerd?

Hoe vinden kinderen (tieners, jongeren) hun plaats in deze veranderende maatschappij? Deze generatie krijgt het appèl om hun houding te bepalen (een keuze te maken) over zaken waar de vorige generatie nog niet wakker van lag: gender issues, klimaatproblematiek, de rol van AI in de toekomstige samenleving,

Het lijkt soms ook alsof er geen zekerheden meer zijn of alle waarden relatief zijn. Maar is dat zo? Is er systematiek te vinden in de soms chaotische wereld rondom ons? Zijn we overgeleverd aan nihilisme, hedonisme, apocalyptisch doemdenken of kunnen wij als mensen onze eigen toekomst bepalen, onze samenleving zelf organiseren? Waar er plaats is voor iedereen? Met economische voorspoed, sociale rechtvaardigheid, harmonie met de natuur, vrede en samenwerking (partnerschap) - de 5 P's van duurzame ontwikkeling (SDG's)?

Met deze lesmap kunnen wij hen wegwijs maken. We kunnen tools aanreiken die hun zoektocht en antwoord duiden of helpen te vinden. Ook zijn de jongeren niet alleen in deze zoektocht. Volwassenen zoeken mee vanuit hun academische en professionele praktijk.

Met deze lesmap willen wij alvast 2 hulpmiddelen en houvasten aanreiken en onder de aandacht brengen. Beide benaderingen, **New Humanism** en **(Film)semiotiek**, brengen ons weg van de gefragmenteerde visie op de wereld naar een meer holistische aanpak. We leren de verbanden zien en maken. Ze kunnen methodisch ingezet worden om de leerlingen (jeugd) te helpen hun leven waarde- en betekenisvol vorm te geven en te organiseren, om m.a.w. als waarde- en betekenisvolle burgers hun plaats te vinden in de samenleving en maatschappij.

New Humanism

New humanism helpt jou om op een andere manier om naar de wereld en onszelf te kijken: via het (zelf)reflectieproces dat jouw ervaring en kijk (blik) op de wereld zowel uniek is, en toch ook mee bepaald wordt door culturele waarden en cultuur inhouden. New Humanism maakt ook een pleidooi voor onderwijs waarbij wereldburgerschap vanuit een universeel curriculum bekeken wordt, als methode tot burgerschap en om het historisch- & zelfbewustzijn van de jeugd aan te scherpen. Het helpt hen ook met hun levensvragen.

“ De manieren waarop we de wereld kennen en we ons die wereld voorstellen (zowel natuur als samenleving) zijn onlosmakelijk verbonden met de manieren waarop we in die wereld willen leven. Een ‘universeel curriculum voor ethische competentie’ dat kinderen overal ter wereld de kans zou geven om zich op dezelfde manier te ontwikkelen als (zelf)kritische en betrokken wereldburgers zou dus elk kind op dezelfde manier die complexe wereld leren kennen, en het van daaruit helpen dat beeld te ontwikkelen van de wereld waarin het wil leven: die ‘vrije samenleving, in de geest van begrip, vrede, verdraagzaamheid, gelijkheid van geslachten, en vriendschap tussen alle volken, etnische, nationale en godsdienstige groepen’, zoals gesteld in het kinderrechtenverdrag”

newhumanism.org/wp-content/uploads/2024/03/Pamflet-Verbeter-de-wereld-Begin-bij-het-onderwijs-Gaston-Meskens-versie-v2-maart-2024.pdf

Filmsemiotiek

Film als medium is uitstekend geschikt om cultuur inhouden en waarden over te brengen.

Hoe kan je de relevantie en de waarde van de cultuur inhouden (filmbeelden) bepalen?

Hierbij kan het proces van ‘betekenis geven (=semiosis)’ duiding geven. Semiosis en filmsemiotiek in het bijzonder leert je de filmervaring verklaren en verbanden leggen met je eigen leven. Het leert je ook dat je eigen ervaring, hoewel uniek, deel uitmaakt van een groter geheel of collectieve ervaring. De link met burgerschap is hiermee gemaakt. Wij zoomen in op de filmsemiotiek in het 4e hoofdstuk (film als medium) en hoe het helpt om films te analyseren (te duiden, te bekijken), maar ook om films te maken (het maakproces van een film beter te begrijpen).

HOOFDSTUK 2: LEERDOELEN BINNEN HET TRAJECT BLIKOPENER

2.1. Het traject 'Blikopener'

We hebben de lesmap 'Blikopener' opgevat als een leertraject, waarbij de verschillende leerdoelen aan bod komen; leerdoelen die worden gekoppeld aan leerinhouden en vaardigheden. De leerdoelen, hieronder beschreven, kunnen o.m. geraadpleegd worden via [deze link](#) of [deze link](#)).

Het traject 'Blikopener' bestaat uit:

- Een cinemabezoek met het bekijken van de kortfilms als volledige reeks en met daarna een Q&A sessie. Na de filmvertoning kunnen de leerlingen reflecteren over de film & de inhoud o.a. via vragen stellen onder begeleiding van een professionele presentator/-ice en in aanwezigheid van een deskundige over het onderwerp. Deze deskundigen worden uitgenodigd en kunnen uitweiden over de behandelde thema's die in de kortfilms vertoond worden. Dit gebeurt tijdens de laatste schoolweek voor herfstvakantie.
- Een natraject in de klas: waarbij één kortfilm per les wordt getoond en besproken. Dit proces wordt begeleid door een lesmap en een filmfiche (per kortfilm).

2.2. Leerdoelen

Een kortfilm is als medium goed geschikt om de verschillende leerdoelen te behandelen. Hier volgt een bloemlezing van deze leerdoelen en vermelden we hoe de bespreking van de kortfilms in de lessen hiertoe kan bijdragen.

De leerdoelen '**Mens en Maatschappij**' en '**Wereldoriëntatie (*)**' komen ruim aan bod in de kortfilmreeks 'Blikopener'. De leerlingen kunnen bij het bekijken van de film zich 'verplaatsen' in een andere tijd en locatie en zo zich inleven in personages en de specifieke omstandigheden ook beleven. Dit geldt voor zowel qua thema's: burgerschap, diversiteit en inclusie, persoonlijke weerbaarheid, maar ook voor de leerontwikkeling van de kinderen: hun inzicht vergroot.

De kinderen kunnen de wereld exploreren vanuit een kritische vraagstelling. Ze denken na over wat mogelijk en/of wenselijk is. Ze reflecteren over wat ze gezien hebben en delen dit met hun klasgenoten. Ze kunnen zich met bepaalde situaties en personages identificeren en dit geeft dan weer voeding en stof tot nadenken over hun eigen persoonlijke ontwikkeling.

Ze formuleren hun idealen wat zij willen veranderen in de wereld, bv. ik ben/wij zijn gevoelig voor rechtvaardigheid (gelijke behandeling), het beschermen van de natuur (dieren, geen vervuiling), enz. Ze leren ook dat de werkelijkheid soms anders is, dat ze zelf willen en dat er tegenkrachten bestaan (niet iedereen wil dezelfde verandering of is even eerlijk).

De kortfilm leent zich uitstekend om die wereld dichterbij te brengen en bespreekbaar te maken en stimuleert de '**socio-emotionele ontwikkeling**'. Dit komt o.a. tot uiting in de (innerlijke) belevings- en ervaringswereld van de (hoofd)personages en kunnen op die manier een spiegel vormen voor dezelfde belevingswereld en ervaringen van de leerlingen.

De uitnodiging aan de leerlingen om te reflecteren over zichzelf stimuleert hen ook hun antwoord te formuleren over een probleem of levensvraag en hoe ermee om te gaan (overtuiging, hun gedrag en reactie).

Ook draagt het bij tot de 'ontwikkeling van hun moreel & innerlijk kompas en sociale vaardigheden'. Dat komt ook aan bod bij de bespreking van de verschillende rechten (zoals kinderrechten, ...), mede beschermd door internationale verdragen (Verenigde Naties) en grondwetten van verschillende naties. Impliciet zijn (kort)films die getoond worden, ook een uiting van wat zich afspeelt in een concrete samenleving, gesitueerd in een bepaalde tijd en ruimte. De belevenissen en gebeurtenissen die doorgaan in een ander land, kunnen dan herkenbaar zijn of juist niet. Soms zijn de sociale of economische omstandigheden vergelijkbaar en soms ook niet. Met het duiden van de gelijkenissen en verschillen van de levensomstandigheden (technologische ontwikkeling, omgaan met de natuur, duurzame ontwikkeling, culturele verscheidenheid, al dan niet democratische samenlevingsopbouw en besluitvorming) kunnen de leerlingen dan ook een beter inzicht krijgen hierin. De leerlingen kunnen zich identificeren met andere kinderen in een andere ruimte (land, omgeving) of in een andere tijd (verleden en toekomst), zolang de situaties en omstandigheden herkenbaar zijn of ze zich kunnen voorstellen.

De kinderen krijgen ook de nodige 'Mediawijsheid' mee. Door het zich eigen maken van de filmtaal (zowel cognitief als instrumenteel) via de kortfilms. Door gebruik te maken van de lesmap en filmfiches kunnen de leerlingen deze nieuwe kennis en vaardigheden toepassen en delen met elkaar.

Daarnaast zijn er ook 'artistieke (muzische) vaardigheden' die aangeleerd kunnen worden. De leerdoelen 'Muzische Ontwikkeling' komen aan bod bij creatieve en artistieke werkopdrachten rond het medium film. Film is namelijk ook een vrij volledige kunstvorm, waar zowel het beeldende aspect, dramatische (theater) aspect, en auditieve (muzikale) aspecten aanwezig zijn. Leerlingen kunnen o.a. creatief aan de slag met het maken van een animatiefilm (met de nodige figuren en decor), tableaux vivants of scènes naspelen, geluid (muziek) op stomme film, leren de technische aspecten van het filmmaken en hebben een beter begrip van de filmtaal, de verschillende mogelijke genres.

De 'Nederlandse taalontwikkeling' wordt gestimuleerd door het beter omgaan & begrijpen van (kort)film als audio-visueel medium en daar bij het aanleren van de filmtaal. Maar ook door het creëren van een nieuwe gemeenschappelijke taal & begrippenkader. Het stimuleert hen ook het geleerde en hun gedachten en gevoelens eromheen publiekelijk te verwoorden. Ook krijgen de leerlingen inzicht in de narratieve structuur van een film en kunnen hierbij de link leggen met de narratieve structuur in andere vormen van verhalen vertellen of media (expressievormen), zoals een bv. roman of novelle en zo ook genres herkennen.

() We vermelden de leerdoelen die passen in het "Leerplan Wereldoriëntatie 2010/3" - GO Onderwijs van de Vlaamse gemeenschap:*

1. Ik en de anderen: Zelfbewustzijn en weerbaarheid, Empathie en zorg voor elkaar, Conflicthantering
2. Ik en de groep: Participatie, democratie en samenwerken, Regels en afspraken, Rechten en plichten
3. Ik en de samenleving: Talenten, Arbeid - vrije tijd en studiekeuze, Gezin en familie, Meervoudige identiteit, Omgaan met gelijkenissen en verschillen, Omgaan met mensen met beperkingen, Migratie, Politieke en juridische structuren en gemeenschappelijke voorzieningen, Herinneringseducatie, Ongelijke verdeling van welvaart, Mondiale solidariteit en internationale organisaties
4. Ik als consument: Geld, Omgaan met geld, Economische principes, Consumenten Opvoeding
5. Ik en de media: Media-educatie, Omgaan met reclame

HOOFDSTUK 3: ONDERWERPEN EN METHODIEKEN

Algemene Inleiding:

Wat hier volgt is een systematische behandeling van de verschillende onderwerpen en te behandelen leerdoelen met de aanbreng van enkele methodieken en werkvormen om ermee aan de slag te gaan. We hebben onze indeling gebaseerd op de 5 p's van duurzaamheid: prosperity, people, planet, partnership (participation), peace.

De 5 P's kan je beschouwen als een samenvatting van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's). Deze SDG's zijn onderverdeeld in 17 doelen – 169 subdoelen & 242 actiepunten (indicatoren).

Ze hebben tot doel een einde te maken aan armoede en honger, en iedereen toegang te bieden tot schoon water en duurzame energie voor 2030. Volgens de samenstellers moet er een volledige reorganisatie komen van de maatschappij en menselijke samenleving met duidelijke gevolgen hoe wij omgaan met vraagstukken rond: ecologische duurzaamheid, mensen/kinderrechten, dierenrechten, diversiteit & identiteit, de wijze waarop wij ons verhouden tot de derde wereld én de wijze waarop wij onze besluitvorming organiseren. Het vraagt om weldoordachte beslissingen in de toepassing hiervan.

Burgerschap is een contract met de overheid met het toekennen van rechten en plichten. Een overzicht vind je in deze internationale verdragen:

- Universele Verklaring Rechten van de Mens (UVRM) (Verenigde Naties: 1948)
mensenrechten.be/pdf/UVRM_nl.pdf -
[youtube.com/watch?v=7HNepvmLAWI&feature=emb_logo](https://www.youtube.com/watch?v=7HNepvmLAWI&feature=emb_logo)
- Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind (Verenigde Naties: 1989):
<https://www.kinderrechten.be/themas/kinderrechten>
- Universele Verklaring voor de Rechten van het Dier (UNESCO: 1978)
nederlands.bwk-cbm.be/rechten-van-het-dier nl.wikipedia.org/wiki/Dierenrechten
- Earth Charter: Handvest van de Aarde (UNESCO: 2000)
earthcharter.nl/het-earth-charter nl.wikipedia.org/wiki/Earth_Charter

De 5 p's van duurzame ontwikkeling

3.1. PEOPLE

People verwijst naar het respecteren en verbeteren van de rechten (*mensenrechten, kinderrechten, ...*), het welzijn en de belangen van alle mensen die betrokken zijn bij je bedrijf/organisatie – van je werknemers (*freelancers, vrijwillige medewerkers*) en leveranciers tot je klanten en de bredere gemeenschap.

3.1.1. Focus: Kinderrechten

Op 20 november 1989 heeft de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties het Verdrag voor de Rechten van het Kind goedgekeurd. 196 landen onderschreven het en het verdrag is juridisch bindend. UNICEF (www.unicef.be/nl) speelt een belangrijke rol bij de naleving van het kinderrechtenverdrag.

De programma's die UNICEF op het terrein ontwikkelt om kinderen in staat te stellen zich volledig te ontplooiën, zijn rechtstreeks geïnspireerd op het [Kinderrechtenverdrag](#) en vallen binnen het brede kader van de [Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen \(SDG's\)](#) die in 2015 door de Verenigde Naties zijn vastgelegd en die tegen 2030 moeten worden gerealiseerd.

Tips voor Leerkrachten:

Activiteitenmap kinderrechten: www.unicef.be/sites/default/files/2020-09/Volledige-activiteitenmap_20191.pdf

In Gent kan je de kinderrechten zoektocht doen: en.actionbound.com/bound/kinderrechtenzoektocht

Denk-opdracht / Inhoudsvraag:

Discussie in groepjes van 4 à 5

- Maak een piramide van de kinderrechten: kies er 5 uit. Zeg wat voor jou de belangrijkste is, tweede belangrijkste tot vijfde belangrijkste en vertel erbij waarom.
- Denkvraag: Vergelijk de mensenrechten met de kinderrechten. Zie je gelijkenissen en verschillen? Waarom is er een extra Kinderrechtenverdrag nodig geweest denk je?

3.1.2 Diversiteit - Focus gendergelijkheid

Dit gaat om het 'aanvaarden van' het 'anders zijn': rollen, sexualiteit-gender, gelijkwaardigheid man/vrouw

achtergrond info: <https://www.ucos.be/fiche-gender-en-ontwikkeling-2>

Meer educatief materiaal vind je o.a. hier: <https://www.klascement.net/lesmateriaal/?q=gendergelijkheid>

Denk-opdracht / Inhoudsvraag:

Stellingspel:

Beschrijving: In het lokaal liggen drie verschillende kleuren ballonnen (groen, blauw en rood). Er worden enkele stellingen voorgelezen en het is aan de deelnemers om te beslissen of ze voor zijn (groen), tegen zijn (rood) of ergens tussen beide (blauw). Na elke stelling discussiëren de deelnemers onderling met elkaar en is het de bedoeling om elkaar te overtuigen van hun standpunt. Veranderen van groep tijdens het argumenteren is toegestaan.

De stellingen:

- Meisjes hebben het graag proper en daarom doen ze meer klusjes zoals de afwas doen, kuisen, ...
- Jongens hebben sterkere spieren (en zijn sterker) dan meisjes
- Meisjes zijn meer bezig hoe mooi ze er uitzien
- Meisjes zijn beter in contact met hun gevoelens dan jongens
- Jongens zijn beter in rekenen dan meisjes
- Er zijn typische jongens spelletjes en meisjes spelletjes en op de speelplaats zie je ook dat jongens en meisjes elkaar gaan opzoeken.

3.1.3 Diversiteit - Focus Leven met een beperking

Het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (www.vaph.be) biedt steun aan mensen met een beperking in de vorm van een maandelijkse geldsom, waarover ze mee beslissen hoe het wordt besteed, maar ook door praktische hulp. Ze gaan uit van het principe dat iedereen recht heeft om het leven zelf te organiseren, ook al heb je ondersteuning nodig. Je kan ook terecht bij Unia voor extra steun en informatie. Als onafhankelijke openbare instelling bestrijdt Unia discriminatie, bevorderen ze gelijke kansen, een inclusieve en gelijke participatie van iedereen in alle maatschappelijke domeinen. Ze waken over de eerbiediging van mensenrechten in België, zo ook het internationaal VN-verdrag over mensen met een beperking:

(www.unia.be/nl/discriminatiegronden/handicap/het-verdrag-van-de-verenigde-naties-inzake-de-rechten-van-personen-met-een-handicap).

In Belgische wetgeving is op 11 maart 2021 er een artikel toegevoegd in de Belgische Grondwet dat de rechten en vrijheden van personen met een handicap moet waarborgen. Voortaan bevat Titel II een artikel 22ter dat luidt: "Iedere persoon met een handicap heeft recht op volledige inclusie in de samenleving, met inbegrip van het recht op redelijke aanpassingen".

Meer educatief materiaal:

<https://www.klascement.net/lesmateriaal/?q=mensen%20met%20een%20beperking>

Denk-opdracht / Inhoudsvraag:

Reflecteren over mensen met een beperking

- Mensen met een beperking leven soms inwonend bij een gezin of in een instelling / opvangtehuis. Waar vind jij dat gehandicapten het best tot hun recht komen? Moeten ze bv. naar een aparte school?
Hetzelfde kan je zeggen met bejaarde mensen. Waar horen ze thuis? In een aparte woning (hun oorspronkelijk huis / inwonend bij familie) of in een rusthuis?
- Hoe gaat men in andere culturen om met mensen met een beperking, bejaarden?

Praktijkvoorbeelden: Leven met een beperking in andere culturen:

De vereniging Echo vzw ondersteunen projecten die kinderen uit kansarme gezinnen in Cambodja (zuid-oost Azië) willen helpen, zo krijgen deze kinderen de kans krijgen om zich ten volle te ontplooien (<https://www.worldofecho.org>).

Eén van de projecten is Damnok Toek, waar ze kinderen met een beperking opvangen. Ze hebben daarvoor een centrum gebouwd. (<https://www.worldofecho.org/damnok-toek>). Dankzij een gift van het Vredeshuis Gent hebben ze voor het totaalbedrag van € 3.669,30 kinesitherapeutisch materiaal kunnen aankopen en meegedragen aan de renovatie & verbetering van het nieuwe centrum voor kinderen met een beperking. In 2019 genoten 20 kinderen (16 residentiële en 4 regelmatige bezoekers) al van een optimale dienstverlening in deze veiligere omgeving.

Denk-opdracht / Inhoudsvraag:

Stel: Je krijgt een projectsubsidie

Stel dat je een budget van 10.000 euro zou krijgen via een gift of via een projectsubsidie die je gekregen hebt. Wat zou je daarmee doen voor kinderen met een beperking in een ontwikkelingsland? Zie wat Echo vzw gedaan heeft, bekijk hun project en wat zou jij (extra) doen?

3.2 PLANET

Dit betreft het verantwoordelijk omgaan met onze natuurlijke hulpbronnen en het minimaliseren van de milieu-impact van je (bedrijfs)activiteiten. Het omvat alles, van energieverbruik en afvalbeheer tot de keuze van leveranciers en materialen.

3.2.1 Inleiding: De term duurzame ontwikkeling

Duurzame ontwikkeling is ontwikkeling die aansluit op de behoeften van het heden zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen. Men kan het ook omgekeerd formuleren: 'Duurzame ontwikkeling is een ontwikkeling die voorspoed schenkt aan de toekomstige generatie zonder de opportuniteiten van de huidige generatie in gevaar te brengen'. Belangrijk is dat zowel de huidige generatie (de volwassenen van vandaag) als de toekomstige generaties (kinderen) er beter van worden.

De term "duurzame ontwikkeling" duikt voor het eerst op officieel op het Brundtland Rapport (1987) en werd daarna op grote schaal uitgewerkt in de Rio Conferentie (1992),

georganiseerd door de Verenigde Naties en waar vertegenwoordigers van de overheid, het bedrijfsleven en de NGO-wereld elkaar ontmoetten en gezamenlijke beslissingen hebben genomen. Eén van de sterkmakers van deze Rio Conferentie was het opstellen van het *Earth Charter (Handvest van de Aarde)*, die een ethisch-juridisch draagvlak dient te creëren voor de voorspoed van onze planeet en levensvormen die haar bewonen. Het Earth Charter vormt een kader en het startsein voor de *millenniumdoelstellingen (2000-2015)* die daarna vervangen en beter uitgewerkt werden in de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of *Sustainable Development Goals (SDG's: 2015-2030)*.

De [Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen \(SDG's\)](#) spelen een centrale rol in wereldpolitiek en de beslissingen van de overheid, zowel op niveau van de verschillende landen, maar ook lokaal, door je stad of gemeente. Ook bedrijven beginnen hier meer en meer aandacht voor te krijgen. Ze vormen een wereldwijd actieplan voor sociale rechtvaardigheid, ecologische integriteit en economische voorspoed. Deze oorspronkelijke 3 p's van duurzame ontwikkeling (people / planet / profit) werden later uitgebreid tot 5 p's (people / planet / prosperity / peace / partnership).

Kritische vragen ter reflectie/overweging:

Hoewel het SDG plan ambitieus is en allesomvattend, mogen we toch niet blind zijn voor enkele kritische kanttekeningen:

- Er is het gevaar dat Duurzame Ontwikkeling en SDG's containerbegrippen zijn geworden waar men alles probeert in te schuiven zonder dat men de uitdagingen ten gronde en doordacht probeert aan te pakken.
- Men vertrekt teveel vanuit het dictaat van de overheid en de officiële richtlijnen bij de uitwerking ervan, terwijl het ook goed is te luisteren naar wat er leeft binnen de bevolking of ook te luisteren naar de betrokken medewerkers binnen een organisatie die met de SDG's aan de slag willen. Dat men bekijkt waarmee ze zich met hun hart en verstand kunnen verbinden en achter staan. Als je vanuit een authentieke houding een beslissing neemt, ben je ook gemotiveerd om er iets aan te doen.

3.2.2 Focus Earth charter

Het Earth Charter, ook wel 'Handvest van de Aarde' genoemd werd opgesteld (Rio Declaratie 1992) en goedgekeurd (2000) door de Verenigde Naties en vormt een ethisch appèl voor de mensheid om zich wereldwijd in te zetten voor een duurzame toekomst voor iedereen, die leidt naar meer voorspoed en een vredevolle (harmonieuze) en rechtvaardige samenleving. Het document heeft ook geleid naar het formuleren van de Millenniumdoelstellingen (voor de periode 2000-2015) en de opvolging ervan in de 'Duurzame Ontwikkelingsdoelen' (SDG's voor de periode 2015-2030). Het geeft ook een ethisch-juridische basis aan het begrip en het paradigma (wereldwijde consensus) "Duurzame Ontwikkeling".

Of anders gezegd: streven naar een wereld waarin de ecologische integriteit, sociale rechtvaardigheid en economische voorspoed (welvaart) in harmonie zijn. Welnu, dat is precies wat het Earth Charter beoogt

Het Earth Charter kan je hier downloaden: <https://earthcharter.nl/het-earth-charter>

Samenvatting:

I. Respect en zorg voor de wereldgemeenschap

1. Respecteer de Aarde en het leven in al zijn verscheidenheid.
2. Draag zorg voor alle levensvormen, met begrip, compassie en liefde.
3. Bouw democratische samenlevingen op die rechtvaardig zijn, waaraan iedereen kan deelnemen, en die duurzaam en vreedzaam zijn.
4. Stel de rijke schatten en de schoonheid van de Aarde veilig voor de huidige en toekomstige generaties.

II. Ecologische Integriteit

1. Bescherm en herstel de ongeschonden staat van de ecologische systemen op aarde, met speciale aandacht voor de biologische diversiteit en de natuurlijke processen die het leven in stand houden.
2. Voorkom schade – de beste vorm van milieubescherming – en hanteer een preventieve benadering wanneer de kennis beperkt is.
3. Pas patronen toe van productie, consumptie en reproductie, die de regenererende capaciteiten van de Aarde, de mensenrechten en het welzijn van gemeenschappen beschermen.
4. Bevorder de studie van ecologische duurzame ontwikkeling en bevorder de vrije uitwisseling en brede toepassing van de verworven kennis.

III. Sociale en economische rechtvaardigheid

1. Maak een einde aan armoede. Het is een ethische, sociale en milieuverplichting.
2. Zorg ervoor dat economische activiteiten en instellingen op ieder niveau op rechtvaardige en duurzame wijze menselijke ontwikkeling bevorderen.
3. Bevestig dat gelijkheid en gelijkwaardigheid van vrouwen en mannen de eerste vereisten zijn voor duurzame ontwikkeling en zorg voor universele toegang tot onderwijs, gezondheidszorg en economische kansen.
4. Houd het recht hoog van allen, zonder discriminatie, op een normale en sociale omgeving die steun geeft aan menselijke waardigheid, lichamelijke gezondheid en geestelijk welzijn, met speciale aandacht voor de rechten van inheemse volkeren en minderheden.

IV. Democratie, geweldloosheid en vrede

1. Versterk democratische instellingen op alle niveaus, zorg voor transparant en verantwoordelijk bestuur, volledige deelname aan besluitvorming en toegang tot het recht.
2. Integreer de kennis, waarden en vaardigheden die nodig zijn voor een duurzaam bestaan in het formele onderwijs en levenslange leerproces.
3. Behandel alle levende wezens met respect en voorkomendheid.
4. Bevorder een cultuur van tolerantie, geweldloosheid en vrede.

Het belang van het Earth Charter is:

- Het vormt een ethisch-juridische basis voor de werking rond 'Duurzame Ontwikkeling'
- Het heeft de weg vrij gemaakt voor consensus/paradigma vorming rond 'Duurzame Ontwikkeling'
- Het leidt tot verschillende initiatieven in de samenleving rond 'Duurzame Ontwikkeling'
- Het leidde onrechtstreeks ook tot (grond)wetgevend en regelgevend initiatief bij de overheden (landelijk/regionaal/lokaal) en de oprichting van instituten of nieuwe organisaties die hun visie/missie hieraan wijden in binnen- en buitenland.

Ondertussen zijn er ook scholen die hun missie en opvoedingsprincipes baseren op het Earth Charter (*).

Meer info en pedagogisch materiaal rond het Earth Charter:

<https://www.worldconnectors.nl/materialen>

(*) Een voorbeeld is de [Alive school](#) in Suriname die werkt in nauwe samenwerking met UNICEF. De principes zijn uitgewerkt in het boek "Eeuwige Lente": Leven met genoeg in een wereld van overvloed, Jef Crab, 2002, ISBN 99914-672-0-3

Begrip 'Ecologische handafdruk'

Een andere manier om je positieve bijdrage aan de aarde als planeet te bepalen is om je 'Ecologische handafdruk' te meten. Je 'Ecologische handafdruk' is de tegenhanger van de 'Ecologische voetafdruk' die weergeeft hoeveel vruchtbare land- en wateroppervlakte iemand (of een hele gemeenschap) nodig heeft om de goederen die nodig voor jouw levensonderhoud (incl. de economische productiekosten en de verwerking van afval/vervuiling dat er bij hoort). Wat zou het zijn als je ecologische handafdruk (die weergeeft hoeveel vruchtbare land- en wateroppervlakte je terugwint) groter is dan je voetafdruk?

Doe-opdracht:

Positieve actie

Breng je positieve acties in beeld via foto's en video's, die je kan delen en/of zichtbaar maken. Zo kan je de positieve acties die je doet voor de wereld aanduiden op de kaart van je buurt, gemeente of stad. Maak een fotoreeks van je acties en deel het (op sociale media) met je vrienden en familie.

Denk-opdracht / Inhoudsvraag:

Ecologische voetafdruk vs ecologische handafdruk

Bereken je 'ecologische voetafdruk' (<https://mijneecologischevoetafdruk.be>) en ecologische handafdruk (www.handprinter.org/actions + ecologicalhandprints.org). Vergelijk beide met elkaar, en bedenk hoe je je ecologische voetafdruk kunt neutraal (of zelfs negatief) maken.

3.2.3 Focus Dierenrechten

De laatste jaren zijn in België dierenrechten en dierenwelzijn opgenomen in de wetgeving. Zo zijn dieren erkend als wezens met gevoelens sinds 2020 en werden dierenwelzijn opgenomen in de grondwet op 2 mei 2024. Dit heeft op zijn beurt geleid tot een nieuwe codex (= gedragslijnen die mensen dienen te respecteren) voor dierenwelzijn door de Vlaamse Gemeenschap, die vanaf 1 januari 2025 in werking treedt.

De nieuwe regelgeving rond dierenrechten en dierenwelzijn kent echter voor- en tegenstanders. Voorstanders spreken van de doorbraak in het respect voor dieren, terwijl tegenstanders zeggen dat beroepsgroepen die dagelijks met dieren werken, zoals boeren, zoo- en asielpersoneel, zullen geplaagd worden met allerlei administratieve regeltjes en rechtszaken. Wat beter te vermijden is.

(zie bron; www.agroberichtenbuitenland.nl/actueel/nieuws/2024/05/22/belgie--dierenwelzijn)

Denk-opdracht / Inhoudsvraag:

Dierenrechten en de Kinderrechten

Lees de dierenrechten en de Kinderrechten eens goed door en schrijf de rechten van dieren in sleutelwoorden op een blad. Vergelijk deze rechten met kinderrechten. Welke zijn gelijkenissen of verschillen?

Welke rechten worden vernoemd zowel bij de kinderrechten als de dierenrechten

Antwoorden;

- Recht op diversiteit
- Recht op waardig leven
- Recht op wettelijke bescherming
- Recht op medische verzorging
- Geen marteling

Doe-opdracht:

Interview

Ga eens praten (doe een interview) met iemand die als beroep met dieren werkt en vraag wat hij of zij van de nieuwe dierenwet vindt en wat er voor hem of haar gaat veranderen.

3.3 PROSPERITY

Erkent dat bedrijven/organisaties winst (= opbrengst) moeten maken om te overleven en te groeien, maar stelt dat dit moet worden bereikt op een manier die zowel sociaal als ecologisch duurzaam is. We streven naar voorspoedige samenlevingen i.p.v. economische achteruitgang (armoede).

3.3.1 Focus Ontwikkelingslanden (Noord-Zuid problematieken)

De ontwikkelingslanden (Derde Wereldlanden) zijn die landen die niet tot de Eerste of Tweede Wereldlanden behoren.

De meeste ontwikkelingslanden liggen in [Afrika](#), [Latijns-Amerika](#), [Zuidelijk](#) - en [Zuidoost-Azië](#). Het zijn meestal naties die in het verleden door een andere natie werden [gekoloniseerd](#).

De Eerste Wereld, ook wel het Westen of het Noorden genoemd, zijn de landen van de geïndustrialiseerde en kapitalistische wereld mee aan te duiden. Hiertoe worden gerekend: Noord-Amerika, West-Europa, Zuid-Europa, het westen van Midden-Europa (Duitsland, Oostenrijk, Zwitserland, Liechtenstein), Scandinavië, Griekenland, Turkije, Taiwan, Zuid-Korea, Japan, Australië, Nieuw-Zeeland, Israël en Zuid-Afrika.

De term Tweede Wereld wordt tegenwoordig vooral gebruikt voor landen die al redelijk ver ontwikkeld zijn, maar nog niet op het niveau van de "Eerste wereld". Dit zijn voornamelijk de voormalig communistische landen in Oost-Europa, die na de val van het IJzeren Gordijn een nieuw regime kregen. Ook veel landen in Latijns-Amerika worden tot de Tweede Wereld gerekend.

Maar eigenlijk is de indeling: Eerste, Tweede, en Derde Wereld een beetje achterhaald. Nu spreekt men van een nieuwe driedeling: de rijke industrielanden, de ontwikkelingslanden en de nieuwe industrielanden. Een aantal landen in Latijns-Amerika en Azië zijn erin geslaagd zich te ontwikkelen, binnen het mondiale handelssysteem, tot wat we tegenwoordig de nieuwe industrielanden (NIC's) noemen. Voorbeelden hiervan zijn Brazilië, Zuid-Korea en Taiwan.

Er is ook nog een Vierde Wereld, dit is de onderklasse in het rijke westen en noorden en de minst ontwikkelde landen. Het zijn de allerarmsten, die vaak in schrijnende omstandigheden leven.

Meer educatief materiaal rond Wereldoriëntatie:

<https://djapo.be/derde-graad-digitaal> & <https://www.klascement.net/wereldburgerschapseducatie>

PraktijkVoorbeeld van positief Ontwikkelingsproject:

De vereniging Ondernemers zonder Grenzen (OZG) (<https://www.ozg.be>) helpt mee om de Sahel Woestijn terug vruchtbaar te maken via het Groene Muur Project (Green Wall Project). Iedereen kan bomen kopen en zo meehelpen (<https://kadoboom.be>). Het project heeft positieve gevolgen voor het klimaat en de plaatselijke bevolking wordt er beter van. De volgende reportage toont hoe:

1. Men CO₂ compenseert om het klimaat te helpen:

Hoeveel CO₂ kan je besparen per boom (= 11 gram) - zie (<https://kadoboom.be/impact>) en per ha (= 1 ton) zie <https://www.youtube.com/watch?v=silWOLG5Du0> (9'08" - 10'58")

2. Men gezinnen economisch vooruit helpt:

Vrouwen worden meer onafhankelijk - kunnen instaan voor hun eigen inkomen: GSM aanschaffen, kinderen kunnen naar school, het inkomen van een gemiddeld gezin gaat er 50% op vooruit op 3 jaar tijd. zie <https://www.youtube.com/watch?v=silWOLG5Du0> (12'28" - 15'10")

Denk-opdracht / Inhoudsvraag:

Compenseer je ecologische voetafdruk

Bereken je ecologische voetafdruk en ga na hoeveel bomen je moet planten om deze te neutraliseren. bv. als je ecologische voetafdruk 5 ha is, dan met hoeveel bomen zit je op nul? (zie: <https://www.ozg.be/nl/koolstofvoetadruk>)

3.3.2 Focus 'Kinderarbeid'

Achtergrondinformatie: www.unicef.be/nl/wat-wil-unicef-bereiken/bescherming/kinderarbeid
naslagwerk 'Determinanten kinderarbeid' - scriptie Bert Vercamer Ugent 2001:
libstore.ugent.be/fulltxt/RUG01/000/690/072/RUG01-000690072_2010_0001_AC.pdf

Kinderrechten zijn leeftijdsgebonden: Vanaf je meerderjarig bent (18j) krijg je nieuwe rechten of wordt het ene recht vervangen door het andere. bv. Vergelijk Leerplicht & bescherming tegen kinderarbeid (als kind) met recht op arbeid (deel uitmaken van economisch leven (als volwassenen of meerderjarige) of het recht op een vervangingsinkomen maar ook de plicht bij te dragen tot sociale zekerheidsbijdragen enz. (principe: voor wat, hoort wat of geen rechten zonder plichten en verantwoordelijkheden). Kinderarbeid is het tewerkstellen van kinderen op een wijze die ze hun kindertijd, hun waardigheid of hun potentieel ontnemt en die schadelijk is voor hun lichamelijke en geestelijke ontwikkeling. Vaak gaat het om slecht betaald werk en soms worden de kinderen niet betaald. In België geldt de bescherming tegen kinderarbeid tot 15 jaar

Vraag: Is dit ook zo internationaal?

Bron: werk.belgie.be/nl/themas/arbeidsreglementering/kinderarbeid

Praktijkvoorbeeld: Kinderarbeid en chocolade:

gentfairtrade.be/nieuws/kinderarbeid-in-chocoladesector-blijft-toenemen

Kinderarbeidvrije chocolade bestaat dat?

www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/01/17/factcheckers-kinderarbeid-chocolade

Denk-opdracht / Inhoudsvraag

Productieproces van chocolade (kinderarbeid)

Hoe kan je het productieproces van chocolade kinderarbeid vrij maken?

We gaan na wat er allemaal nodig is om chocolade te maken. Kan je de verschillende productiestappen (teelt en oogst bij de chocolade boeren, vervoer van de chocolade bonen, verwerken van chocolade bonen tot chocolade, marketing en reclame, verkoop van de chocolade) in beeld brengen: waar vindt welke stap in het productieproces plaats? Wie is er bij betrokken? Wie verdient er aan?

bronnen:

www.horval.be/sites/default/files/attachments/cacao-barometer2018_nl.pdf

Heb je het chocolademuseum al bezocht?

https://www.belgianchocolatevillage.be/wp-content/themes/museeduchocolat/Assets/brochures/chocolate_plaquette_corporate_nl.pdf

3.4 PEACE

Dit houdt in dat bedrijven & organisaties zich moeten inzetten voor vreedzaam en ethisch gedrag, zowel binnen het bedrijf/organisatie als in de manier waarop ze omgaan met de buitenwereld.

3.4.1. Focus wereldburgerschap en migratie en wereldoriëntatie (tijd en ruimtebesef)

De kortfilmpjes van Blikopener hebben een link met wereldburgerschap en spelen zich af in een bepaald land en op een bepaald tijdstip. Dus komen de vakken geschiedenis en aardrijkskunde om de hoek kijken.

De leerlingen krijgen op deze manier inzicht in de levensomstandigheden van vroeger, nu en in de toekomst en verschillende landen of culturen met de daarbij behorende maatschappelijke omstandigheden. Door een vergelijking te maken met het ontwikkelingsniveau in vroegere tijden (beschavingen) en andere landen (werelddelen) met vandaag (stand van de techniek, socio-economische organisatie, maatschappelijke structuren en instituten) met onze maatschappij kan men nagaan hoe een samenleving/maatschappij evolueert en de link leggen met onderwerpen die te maken hebben met burgerschap en duurzame ontwikkeling. Gaat men er op vooruit of achteruit?

En als je een nieuwe buur / vriend ontmoet uit het buitenland of van een andere afkomst, leer je dan elkaar kennen: Van waar ben je? Uit welk land / cultuurgemeenschap kom je vandaan? Wat zijn je gewoonten? Overtuigingen?

Hieronder enkele speelse manieren om hierachter te komen.

Doe-opdracht:

De wereldbol

Heb je familie of vrienden wonen in het buitenland? Ben je al eens op vakantie geweest in het buitenland? Is er een nieuwe buur of leerling uit het buitenland?

Laat eventueel foto's zien ervan of zoek foto's op van typische zaken van dit land. Vraag of ga na wat er zo speciaal is aan dit land? Hoe leven de mensen daar?

Maak een interview: Waar kom je vandaan? Waarom ben je gevlucht? Heb je familie mee hier of heb je familie moeten achterlaten? Heb je contact met mensen van je eigen land (hier in België of in land van oorsprong, via internet)? Hoe leef je hier? Heb je het naar je zin? Heb je vrienden (uit België, of elders)? Weet je welke studies of beroep je wil doen? ...

Laat ze zien op het digibord in de klas/je eigen laptop/tablet. Via Google Earth/Google Maps/Streetview kan je laten zien waar de foto's vandaan komen.

Doe-opdracht:

Gerechten van een bepaald land maken en proeven

Kies een bepaald land (vb. waar je vriend(in) / nieuwe buur vandaan komt en maak een typisch gerecht daarvoor, op deze website vind je inspiratie:

www.smulweb.nl/recepten/kinder++wereld++wereld of www.simpele-recepten.nl/keukens of wereldgerecht.nl

Enkele (eenvoudige) voorbeelden, die je samen kunt maken in de klas:

Lavendelkoekjes (oven - <https://www.simpele-recepten.nl/recept/basisrecept-scones>),

munththee of gemberthee (warm waterkoker - www.simpele-recepten.nl/recept/gemberthee)

smoothie (blender/staafmixer - www.simpele-recepten.nl/recept/smoothie-banaan-pindakaas).

Deel de klas in 3 en de verschillende teams gaan aan het werk; daarna kunnen jullie van elkaars gerecht proeven. Tip: Maak wat extra om uit te delen aan je vrienden en familie.

Doe-opdracht:

Burgerschapsspel 'Terra Nova'

Als burger heb je een contract van rechten en plichten met de overheid. Stel je voor dat je zelf regels (wetten) met rechten en plichten kan maken. Het burgerschap spel leert je daarmee omgaan.

Met Terra Nova Minimaatschappij (tegelijk spel én discussie tool) maak je lastige maatschappelijke thema's bespreekbaar. Ideaal voor leerlingen tussen 8 en 14 jaar en een middel om te werken aan eindtermen burgerschap. Het leert de leerlingen ook sociale vaardigheden aan met het formuleren en beargumenteren van de ingenomen standpunten en creatie van welvaart en welzijn (duurzame ontwikkeling - leerdoel 'Ontwikkeling van oriëntatie op de wereld' (oriëntatie op de samenleving).

Aan de hand van een verhaallijn op een onbewoond eiland discussiëren spelers over hun ideale samenleving. Tijdens hun avontuur worden ze uitgedaagd door morele dilemma's.

Ze verkennen wat voor hen 'juist' is en wat niet én ze nemen het heft in handen om hier iets voor te organiseren. Een prachtig spel om bij kinderen een eigen moreel kompas in te stellen.

Uitleg en voorbeeldvragen bij spel 'Terra Nova':

<http://eilandvragen.terra-nova.nl/fvoyebhlzvazycfarvowhtaxgwueimbp/set/1>

<http://eilandvragen.terra-nova.nl/fvoyebhlzvazycfarvowhtaxgwueimbp/set/2>

<http://eilandvragen.terra-nova.nl/fvoyebhlzvazycfarvowhtaxgwueimbp/set/3>

<http://eilandvragen.terra-nova.nl/fvoyebhlzvazycfarvowhtaxgwueimbp/set/4>

<http://eilandvragen.terra-nova.nl/fvoyebhlzvazycfarvowhtaxgwueimbp/set/5>

<http://eilandvragen.terra-nova.nl/fvoyebhlzvazycfarvowhtaxgwueimbp/set/6>

<http://eilandvragen.terra-nova.nl/fvoyebhlzvazycfarvowhtaxgwueimbp/set/7>

3.4.2 Focus: Kinderen in oorlogssituaties:

Voor kinderen op de vlucht of die in een land in oorlog wonen, is het moeilijker om hun rechten te doen gelden. Nochtans hebben zij evenveel rechten als een ander kind.

Denk-opdracht / Inhoudsvraag:

Migratie

Ken jij mensen/kinderen uit jouw kennissenkring die op de vlucht zijn of naar België gemigreerd zijn? Weet jij waar ze terechtkomen in België, Brussel of in Gent?

Komen ze terecht in vluchtelingenkampen, opvangcentra, pleegouders? Weet je welke organisaties daarbij betrokken zijn?

Achtergrondinfo:

Kinderen op de vlucht: jeugd.rodekruis.be/storage/jrk/lespakket-vluchtelingen-bundel-leerlingen.pdf
lesmateriaal over oorlog en vrede: migratie, oorlogskonflikten, (nep/fake)nieuws en propaganda
maken.wikiwijs.nl/186507#!page-7097178

3.5. PARTNERSHIP

Betekent dat geen enkel bedrijf/organisatie alleen kan opereren, en dat samenwerking met andere organisaties – van leveranciers en concurrenten tot overheidsorganisaties en ngo's – essentieel is voor duurzaam succes. + dat iedere betrokkene een volwaardige stem en inbreng heeft in deze samenwerking (= participation).

De manier waarop wij samenwerken en partnerschappen aangaan vertelt ook hoe wij: inspraak, participatie en (democratische) besluitvorming organiseren.

3.5.1 Focus deelnemen aan (democratische) besluitvorming

Ken jij de democratische instellingen van de verschillende overheden (stad /gemeente ,? Vlaanderen / België, Europa, de wereld (Verenigde Naties)? Weet je hoe deze instellingen functioneren en wie jou daar vertegenwoordigt? Weet je op welke manier beslissingen worden genomen en hoe je daarover wordt geïnformeerd? Heb je zelf inspraak in deze beslissingen?

We onderscheiden 3 vormen van besluitvorming:

Dictatuur (technocratie): De beslissing wordt overgelaten aan een autoriteit, die niet in vraag wordt gesteld. Het dictaat van een minderheid wordt opgelegd en gevolgd door de meerderheid.

Democratie: De beslissing wordt genomen door voorgedragen en/of verkozen vertegenwoordigers in raden (Algemene vergadering, parlement, ...) die de leden van het bestuur van hun organisatie benoemen. Er wordt gestemd (na eventuele argumentering en discussie) en de meerderheid beslist.

Besluitvorming door onderlinge afstemming en overleg

Het gemeenschappelijk doel wordt besproken en getoetst bij de aanwezigen, die hun visie kunnen delen. Een beslissing kan doorgaan als iedereen kan als iedere betrokkene ermee ok is. De conclusie wordt doorvoeld (gevisualiseerd).

Doe-opdracht:

Oefening in besluitvorming

Je wil als klas de beste film kiezen uit de kortfilmreeks “Blikopener”. Hieronder de verschillende manieren om een beslissing te nemen (= de winnende film kiezen).

Dictatuur of technocratie:

***Procedure:** De leerkracht of een kleine groep leerlingen (specialisten: bv. diegenen die reeds ervaring/kennis hebben over filmen) kiezen de winnaar. De anderen aanvaarden de beslissing.*

Democratie:

***Procedure:** Iemand neemt woord en formuleert argument en neemt plaats in een hoek van de klas, iemand anders heeft een andere keuze en neemt plaats in een andere hoek van de klas (max 4 keuzes). De rest van de klas gaat erbij staan. Alternatief: stemmen per hand opsteek of geheim per briefje. Wie de meerderheid heeft, wint en neemt de beslissing.*

Besluitvorming door onderlinge afstemming:

***Procedure:** (Opmerking: alle stappen zijn belangrijk, maar de tijd kan ingekort worden.)*

Stap 1: We nemen plaats in een cirkel of rond de tafel en nemen even tijd om ons op een gemeenschappelijk doel/intentie te richten; dit mag in stilte. Eén van de leerlingen (aangeduid of beter die zich vrijwillig kandidaat stelt) neemt het woord (= voorganger/voorzitter) en spreekt de intentie (= gemeenschappelijk doel) uit bv. “Wij komen samen om de winnende film te kiezen” en polst of het voor iedereen duidelijk is. Elke aanwezige mag aanvullingen of opmerkingen toevoegen die het probleem of het doel van de bijeenkomst duiden.

Stap 2: Contemplatie & afstemming. Daarna deelt iedereen één voor één hun ontvangen indrukken (rondje - via bv. – techniek van ‘talking stick’, ...) (Dit kunnen woorden, gevoelens of beelden zijn: bv. “het viel mij op dat .../ Ik heb onthouden .../ “Ik vond dit ... mooi/interessant/...”). Je mag, hoeft niet het woord te nemen. Wanneer iemand aan het woord is luisteren anderen zonder oordeel en onderbrekingen (=commentaar), niet in discussie gaan. In een tweede ronde kan er gevraagd worden om verduidelijkingen. Besluitvorming kan alleen bij een spontane meerderheid van stemmen (of wanneer iedereen er zich ok mee voelt). Discussie om “gelijk” te halen is uitgesloten! Zo nodig mag de voorganger/voorzitter onderbreken en om een nieuwe afstemming verzoeken en/of een samenvatting geven van wat er gezegd is (zonder standpunten in te nemen).

Stap 3: Projectie. Indien het besluit duidelijk is, wordt dit door allen aanwezig gevisualiseerd en geprojecteerd (iedereen kijkt bij zichzelf wat het resultaat teweegbrengt, bv. Je ziet jezelf de prijs uitreiken aan de winnende film (in aanwezigheid van de regisseur). Wat doet deze beslissing met jou?

Stap 4: Woord van dank. We eindigen met een woord van dank (door de voorganger/voorzitter).

- Heb je een grote groep, dan kan je gebruik maken van de fishbowl techniek:

Een fishbowl discussie is een techniek om in grote groepen iedere betrokkene te laten deelnemen aan de besluitvorming. Een klein panel (3 tot 5 personen) die enkele specifieke standpunten vertegenwoordigt, geeft gedurende enkele minuten een uiteenzetting van hun

visie. Dit gebeurt in een figuurlijke 'visbokaal', wat wil zeggen dat de overige deelnemers zich rond het panel bevinden (of online deelnemen). Na de presentaties en onderling debat van de panelleden, kunnen de overige aanwezigen eventueel de 'visbokaal' binnen stappen om hun persoonlijke opvattingen kort toe te lichten. De verschillende perspectieven worden nadien in kleine discussiegroepen (8 tot 10 personen) meer in diepte geanalyseerd (waar de techniek van afstemming en besluitvorming in kleine groep zoals hierboven beschreven kan worden toegepast). Elke groep richt zich op één specifiek standpunt waarover men een rapport samenstelt met de belangrijkste pro's en contra's. Ten slotte wordt de kwestie in haar geheel besproken terug met de buitencirkels als actieve luisteraars (die nog altijd kunnen tussenkomen in de vorm van een time-out en de spreker en vertegenwoordiger van de discussiegroepen in de binnencirkel kunnen terugroepen als de beslissing volgens hen de verkeerde kant zou uitgaan) en tracht men te komen tot conclusies en aanbevelingen.

Opmerking: De technieken van 'besluitvorming door onderlinge afstemming' kunnen in het begin misschien meer tijd vragen om zich eigen te maken, maar eens ze duidelijk zijn kan het ook snel gaan en voelen de deelnemers zich gehoord en gezien.

HOOFDSTUK 4. DE FILMTAAL / FILMFICHES ALS WERKVORM

4.1 Film als taal, als kunstvorm (filmsemiotiek)

Een fenomeen (iets dat zich aan ons manifesteert - hier de film) kan opgedeeld worden in 4 aspecten: VORM, INHOUD, FUNCTIE, CONTEXT.

De VORM = (HET HOE) de kwaliteiten, de aspecten, de onderdelen van het groter systeem dat zich aan ons openbaart.

In een film hebben we aspecten en de werkelijkheid achter **het fotografisch beeld** (inclusief lichtinval, afstand tot de focus, kadrage, camerahoek, ...), de aspecten en werkelijkheid achter **de geluidsband** (stemmen, muziek, achtergrondgeluiden, ...) en **de montage** (hoe en in welke volgorde de beelden achter elkaar gezet worden).

DE INHOUD = (HET WAT) de definiëring (benoeming) der dingen (de naam, het woord, de klank, signaal die je eraan geeft). Je maakt je kenbaar, je communiceert met anderen en je omgeving en je vertelt (het verhaal). Het zijn ook alle aspecten die meehelpen om het verhaal te vertellen en de symbolen die in het verhaal voorkomen. Alles wat betekenis geeft.

In de film zal dit het verhaal van de film zijn, het idee waarmee de film gemaakt is, die een vertaling is van **het scenario** (samengesteld uit scènes) en verfilmd is in een draaiboek. Maar ook hoe een scène is opgebouwd, **welke personages of voorwerpen(attributen)** erin voorkomen, **de titel**, ...

DE FUNCTIE = (HET WAAROM) de regels/afspraken waaraan men zich houdt, de redenen waarvoor men het doet. Let op: dit kunnen stilzwijgende, onuitgesproken afspraken zijn, maar ook formele regels, wetten of codes die hier van toepassing zijn of ons gedrag bepalen.

In de film zijn dit (de grenzen van) **het genre**, de filmpraktijk. De redenen **waarom de filmmakers de film gemaakt hebben** en **wat de film teweegbrengt bij de kijker**.

DE CONTEXT = (HET WAAR, WANNEER, WAARMEE , MET WIE) de film wordt geplaatst in tijd en ruimte en we bekijken ook de interactie met de omgeving (welke middelen heb je, wie is erbij betrokken?)

In de film is dit **de regie, de productie** van de film, **de plaats waar en de tijdsperiode wanneer de film gemaakt is, het budget, wie eraan geholpen heeft, ...**

Een goede inleiding in de film (beeld)taal vind je hier:

https://www.fransvaneckhout.be/bijleren/beeld_uweerstefilm04.htm

Een inleiding in de semiotiek vind je hier:

<https://www.youtube.com/watch?v=2AfokBoMkg8>

4.2 Verhouding film en samenleving (maatschappij)

Film als metataal voor de duiding van (en inzicht in) maatschappelijke processen en als reflectietool bij inhoudelijke vraagstukken.

Terug kan het proces van semiosis en filmsemiotiek (= betekenis en waarden overbrengen via het culturele product film) hierbij helpen. Het toont dat onze buitenwereld (onze zintuiglijke ervaring en waarneming) gekoppeld is aan onze binnenwereld (onze ideeën, gevoelens, vroegere ervaringen, overtuigingen, dromen, ...). Dit is een continu proces (het houdt niet op) én het bepaalt mee hoe wij ons verhouden met de ander en de maatschappij (gedragingen, gewoonten, wetten en regels, ...).

Hoe verhoudt het individu zich tot maatschappelijke processen? We onderscheiden 4 fasen:

- Iemand kan individueel iets waarnemen, deze ervaring is uniek en in het moment.
- Op het moment dat men de ervaring duidt (definieert) als gedachte/gevoel/ ... is dit een subjectieve interpretatie.
- Op het moment dat men daar een gedrag aan koppelt heeft dit een effect en wordt dit geïnterpreteerd door de omgeving (groep) waartoe je behoort.
- Tenslotte kunnen cultuur inhouden zonder koppeling aan een individuele ervaring, gedeeld worden en doorgegeven worden als symbolen aan de verschillende generaties en groepen (samenlevingen) tegelijkertijd en/of gedurende een (lange) periode (en dus meerdere generaties).
In een film worden dikwijls symbolen getoond. Een symbool wordt door een grote groep (samenleving, maatschappij) gedeeld en staat dus het verst van de individuele ervaring en waarneming verwijderd én toch zie je in iedere cultuur dat symbolen een diepere betekenis en waarde hebben. Men heeft zelfs in verschillende menselijke samenlevingen technieken en praktijken ontwikkeld om via een symbool terug te keren naar een unieke oorspronkelijke ervaring (via meditatie, gebed, mindfulness, beschouwing, ...).

Deze 4 fasen (individuele waarneming, definiëren van de ervaring, zich gedragen als groepslid, deel uitmaken van een beschaving) is weggelegd voor iedereen en kunnen worden opgeroepen door de filmervaring.

Nochtans komt het voor dat iemand één of meerdere fasen bewust of onbewust overslaat. Soms zit iemand ideologisch vast en heb je geen oog meer voor (de mensen uit) jouw directe omgeving of de kleine details en subtiliteiten van de waarneming ontgaan jou en dat beïnvloedt ook jouw narratief (woordkeuze) of gedrag.

Ook kan het zijn dat je een teken/fenomeen niet opmerkt omdat je fysisch of mentaal er niet toe komt (in staat bent) om de connectie met het begrip te maken en/of je beperkt bent in wat je wil zeggen of doen. Deze beperkingen kunnen van persoonlijke aard zijn, maar ook beïnvloed door de omgeving (groep/samenleving) waartoe je behoort.

Zoals gezegd kan een beter begrip van filmsemiotiek jou helpen je blik op de wereld te openen. Welkom bij BLIKOPENER !

4.3 Film als pedagogisch instrument

Kortfilms sluiten aan bij onderwijsdoelen:

We vermeldde reeds dat kortfilms zich goed lenen als leermiddel en leermethode voor de ontwikkelingsdoelen en eindtermen. De volgende **eindtermen en ontwikkelingsdoelen** komen aan bod en worden uitgewerkt in de filmfiches (zie punt 4.5)

- Mens en maatschappij
- Filmtaal (mediawijsheid) met een luik rond artistieke vaardigheden
- Nederlandse taalontwikkeling
- Sociale vaardigheden en persoonlijke weerbaarheid (incl. ethisch kompas)

Het is ook een uitstekend medium - niet te lang, niet te kort - om inhoudelijke doelstellingen te halen en moeilijke onderwerpen bespreekbaar te maken ⁽¹⁾.

Bovendien is dit medium als leermiddel ook geschikt om instrumentele vaardigheden aan te leren: de filmtaal, Nederlandse taalvaardigheden (aanleren en verwoorden van nieuwe begrippen), sociaal-emotionele vaardigheden en de muzische (aanleren van artistieke vaardigheden en reflectie) vaardigheden.

Met deze nieuwe kennis en vaardigheden creëren we voor de leerlingen een vruchtbare bodem om te werken aan de centrale doelen in het leerplan voor de derde graad van het lager onderwijs: “De kinderen kunnen vanuit een gemeenschappelijke standaardtaal de werkelijkheid benoemen” en “Kinderen kunnen de wereld exploreren vanuit een kritische vraagstelling” ⁽²⁾.

Bronnen: (1) zie peilingsonderzoek Vlaamse Gemeenschap Vlaanderen: “Peiling Mens en Maatschappij” (2019) p. 21 e.v.

(2) zie: “Leerplan Wereldoriëntatie 2010/3” - GO Onderwijs van de Vlaamse gemeenschap p 13 & 14

4.4 De ‘leerkracht’ als gids

De lesmap staat de leerkracht bij door werkvormen & tools aan te reiken en te duiden, zowel inhoudelijk als bij het aanleren van vaardigheden. De leerkracht stuurt bij en wordt een “gids” om samen met de leerlingen op ontdekkingsstocht te gaan.

De lesmap is daarbij bedoeld als begeleidingsinstrument voor de leerkracht en een kaart of toolkit ‘ontdekkingsstocht’ voor de leerlingen. Gaan we samen op verkenning? Een reis naar verschillende landen en werelddelen (filmpjes van overal ter wereld). Een reis in de innerlijke

wereld van de personages en de verhaallijnen. Een reis doorheen de wondere wereld van film als medium.

4.5 De opbouw van een filmfiche:

Een filmfiche wordt gepresenteerd in een PDF document, met de volgende structuur :

TITEL (van de film)
Contextinformatie: genre,en regisseur, jaartal, tijdsduur, land van oorsprong, taal (gesproken en ondertiteling)
behandelde leerdoelen:
FOTO /VISUAL
+ korte inhoud
 Kijk- en Luisteropdracht
Inhoudsvragen + reflectievragen
Doe-opdracht

Deze structuur weerspiegelt de semiotische opbouw van de filmfiche, die duiding geven aan de leerlingen en een antwoord bieden op de leerdoelen.

- **Het vormelijk aspect** (hoe is de film gemaakt) vind je terug in de '**kijk & luister-opdracht**' en helpt je om de film nauwkeuriger waar te nemen.
- **Het inhoudelijke aspect** (wat vertelt de film) komt aan bod in de '**inhoudsvraag**', die ook uitnodigt tot reflectie.
- **Het functionele aspect** wordt behandeld in de '**doe-opdracht**', maar zit ook verweven in de **contextinformatie en leerdoelen** (= het waarom: wat is de bedoeling van de regisseur, waar en wanneer is de film gemaakt, hoe komt het bij jou over? en wat kan/ga je ermee doen? Zo leren we ook specifieke (sociale en artistieke) vaardigheden aan.

De bedoeling met deze filmfiche is tweeërlei:

1. De leerlingen komen in contact met de verschillende aspecten van een film. De film die een artistiek en cultureel product vertegenwoordigt en iets vertelt over de samenleving/maatschappij waar hij vandaan komt.
2. De leerlingen leren bij en reflecteren over wat de film bij hen teweegbrengt.

Denk-opdracht / Inhoudsvraag:

Oefening om de structuur van de filmfiche beter te begrijpen:

Vergelijk deze filmfiche met de aankondiging van een film in een programmabrochure van een filmfestival en met de bespreking van een film door een journalist een recensie (verslag) in een kranten- of tijdschriftartikel en een filmaffiche aan de cinema.

- materiaal: programmabrochure Filemon
- artikel in krant
- artikel in filmtijdschrift, eventueel Knack Weekend
- filmaffiche

Welke gegevens haal je hieruit ivm de film?

- de vorm
- de inhoud
- de functie
- de context

4.6 Filmtaal en Nederlandse taalontwikkeling

Omdat leerlingen zich verbaal uiten bij wat ze leren tijdens het bekijken en bespreken van de kortfilms dient er een vertaalslag te gebeuren van het beeld en de filmervaring (wat zie en hoor ik? Wat voel ik?) naar het woord, gesproken of geschreven in de klas (Hoe verwoord ik dat?)

vertaalslag : het gaat hier om een nieuwe taal (de beeldtaal en filmtaal) dat de leerlingen ontdekken en leren beheersen en hoe de leerlingen zullen omgaan met deze nieuwe termen en begrippen. Deze lesmap wil deze vertaalslag faciliteren.

Doordat de leerlingen deze filmtaal ontdekken en aanleren, ontwikkelen ze bijgevolg ook:

- inzicht in de narratieve structuren en verhaalopbouw (narratologie) van een film
- kunnen ze begrippen die de films oproepen verwoorden/benoemen en erover reflecteren
- een nieuwe gemeenschappelijke metataal (film) die ze als instrument en communicatiemiddel kunnen gebruiken

Denk-opdracht / Inhoudsvraag:

De verhaallijn verwoorden:

Wat vertellen beelden/wat vertelt de film? (Wat is de narratieve structuur?)

Inleiding - Uitleg over verhaallijnen en genres:

Een verhaal wordt in de filmtaal ook scenario genoemd en beschrijft de gebeurtenissen en de beleving van de personages. Een verhaal bestaat altijd uit 3 delen: begin - midden - einde.

In een film zie je dit als volgt:

- Een inleiding, waarin de personages worden geïntroduceerd en ze kennismaken met een probleem dat ze hebben.

- Een knoop, waarbij de personages worden ondergedompeld in het probleem of uitdaging omdat er iets is gebeurd waardoor alles niet zo mooi (eenvoudig) is zoals in de inleiding. Soms verandert het zeer plots of gebeurt er iets onverwachts. Men noemt dit een **plotwending**.
- Een uitkomst, die ontstaat wanneer een oplossing voor dat probleem wordt gevonden. Een film kan een open einde (het kan verschillende kanten uit, de hoofdpersonages hebben nog geen definitieve beslissing genomen) of gesloten einde (eind goed, al goed of het loopt slecht af) hebben.

Je kan verhalen ook indelen volgens hun speciale kenmerken: volgens de soorten verhalen of **filmgenres**. Je ziet deze verschillende genres veel terugkomen in kinder- en jeugdfilms, of het nu over een kortfilm dan wel langspeelfilm gaat en ook of het een animatiefilm, dan wel met live gespeelde mensen gaat.

Soorten verhalen / genres: overzicht.

De film verhalen kunnen we onderverdelen in verschillende genres. Dezelfde genres worden gebruikt bij boeken, strips, toneelstukken en opera's. Elk genre heeft specifieke kenmerken die we telkens in de verhaalopbouw terugvinden. Hier volgt een overzicht:

Sprookje: Het verhaal speelt zich af in onbekende tijd en ruimte ("Er was eens") en de hoofdpersonen moeten een test overwinnen om het gelukkige einde te bereiken.

Dierenverhalen/fabels: Hier zijn de hoofdrolspelers geen mensen, maar dieren met menselijke persoonlijkheden. Soms kunnen dieren worden vergezeld door mensen, maar deze zouden op de achtergrond optreden. Een fabel bevat ook een levensles.

Fantasie: Een verhaal dat gebaseerd is op iets dat is uitgevonden, of gebeurtenissen vol met magie of tovenarij en waar de personages speciale krachten hebben.

Mythe/legende: Dit lijkt op het fantasieverhaal, maar het verwijst naar historische gebeurtenissen of in de cultuur waar het verhaal zich afspeelt, neemt men aan dat het echt zo gebeurd is. Hier spelen goden, mensen met speciale krachten de hoofdrol. Een legende verwijst ook naar een religieuze gebeurtenis.

Realistisch: Het zijn films die van dag tot dag scènes vertellen, waarmee kinderen zich kunnen identificeren.

Mysterie oplossen (detective/politieverhaal/avonturenverhaal):

Als kijker ben je nieuwsgierig en beleef je hetzelfde als de hoofdpersoon van het verhaal. Er komen heel wat speciale wendingen (intriges). Meestal is het plot gebaseerd op een misdaad, of het verduidelijken van een probleem met politieagenten, rechercheurs of de hoofdpersonen spelen de rol van detective. Het kan ook dat de hoofdpersonen een avontuur beleven: op zoek naar de schat of een bepaald geheim (avonturenverhaal).

Griezelverhaal/horror: De hoofdpersonages zijn bang en beleven een verschrikking.

Komedie (Humor): Het verhaal brengt je aan het lachen, of het nu gaat om grappen, grappige situaties, onhandige personages, overdrijvingen, enz.

Historisch verhaal (uit de geschiedenis)

Soms gaat het over echte feiten (historische figuur, biografie, historische gebeurtenis), maar niet altijd, het kan ook verzonnen zijn. Het gaat dan over een periode in de geschiedenis. Veel aandacht gaat naar de kledij, plaatsen en attributen om dit zo waarheidsgetrouw voor te stellen.

Sciencefiction (in de toekomst): We bevinden ons in een samenleving of maatschappij, met zeer geavanceerde technologische vooruitgang (die in het echte leven nog niet bestaat).

Romantisch verhaal: De basis is een verhaal waarin de liefde tussen twee personages centraal staat.

Documentaire: Een weergave van echt gebeurde feiten.

Hier is een interessant filmpje over de filmgenres (en mediawijsheid) als achtergrondinfo voor de leerkracht: <https://www.youtube.com/watch?v=l1Tmqz7LrdM&t=4s>

Denk-opdracht / Inhoudsvraag:

De 5 W's:

-Beschrijf hoe het filmverhaal van je favoriete film in elkaar zit. Herken je ook het soort verhaal of genre en aan wat zie je dat?

-**Variatie:** Beschrijf het verhaal of de gebeurtenis met behulp van de 5 W's: (Wie, Wat, Waarom, Wanneer, Waar) ?

-**Bijkomende oefening:** We tonen foto's, bv. bekroonde foto's van journalisten. We kunnen ook foto's nemen (van jezelf of iets anders) die je leuk vindt. Wat vertellen ze? en vertelt ook hoe je dat ziet. Iemand die de foto voor de eerste keer ziet beantwoordt de 5 W's (wie, wat, waar, wanneer, waarom) van de foto:

1. Wie is bij betrokken?
2. Wat gebeurt er?
3. Waar en wanneer speelt het zich af?
4. Waarom ziet de foto er zo uit? Waarom staat iemand op die manier of zie je deze voorwerpen of gebouwen?

4.7 Werkvormen/opdrachten (ivm Mediawijsheid/filmtaal)

Doe-opdrachten

Werkvormen voor filmanalyse in de klas

-We kiezen een **stripverhaal** van onze keuze en kiezen enkele pagina's er uit (per 2): We duiden de camerastandpunten aan, vertellen hoe het verhaal in elkaar zit.

-**Variatie:** We maken een kopie van enkele bladzijden en knippen de prentjes uit, maken de tekstballonnetjes zwart en leggen de prentjes in verschillende volgordes (3 verschillende manieren). A legt de voorbeelden voor aan B en omgekeerd. Krijg je een ander verhaal? Vertel en leg uit aan elkaar.

-Bouw een **mini filmset** in een schoenendoos. Neem als uitgangspunt een genre, of een gekozen film scène. Gebruik een variatie aan gekleurd papier en verschillende soorten papier: transparant, ... en verschillende materialen, stokjes, netjes, restjes karton en stof... Enkele playmobil poppetjes, diertjes... Een lampje. Plakgum of tape. Herinner de leerlingen dat alles een keuze met betekenis is.

-Creëer een **tableau vivant** (= je maakt als groep een stilstaand beeld) om bepaald moment uit de film te bespreken.

-Gebruik de camera in gsm's/smartphones om een bepaald gevoel na een scène, of een bepaalde relatie tussen personages, uit te beelden in een acteer fotosessie. Als men zelf niet op de foto wilt, kun je dit ook met poppetjes doen, of met zelf getekende poppetjes.

-Neem een stapel **magazines** en kijk of je foto's vindt die dezelfde sfeer van de film pakken. Misschien moet je beelden half afscheuren en met elkaar combineren (collage) hiervoor.

-Ontdek de montage in een film: speel een stukje van de film af en klap in de handen op elk moment dat het beeld verandert (het shot verandert). Op welke momenten gaat dit trager of sneller en waarom denk je dat?

Evaluatie over de films

-De leerlingen krijgen een blad waarop 3 soorten 'dozen' staan en kunnen na het bekijken van de film een onderscheid maken, ze schrijven op wat ze in de verschillende dozen willen steken en waarom ze dat vinden:

1. de schatkist: wat vind ik waardevol?
2. de vuilbak: wat wil ik weggooien van de film?
3. de koffer: wat wil ik meenemen uit de film?

-De thermometer:

Geef een beoordeling van warm, lauw of koud. Een thermometer is getekend op een blad en je mag de graden (gradatie) inkleuren

-Maak een wedstrijd zoals een prijsuitreiking bij een filmfestival (Oscars, Gouden Beer, Filemon/FilemKING award, ...):

1. de beste acteerprestatie
2. het beste scenario
3. de beste film
4. de beste effecten/tofste beelden (leuke effecten, speciale camerastandpunten of wendingen in de film)

Tips & hulpvragen in de les bij het bekijken en analyseren van een film

-Na het bekijken van ieder filmpje kunnen de leerlingen de vragen/opmerkingen/zaken die hun aandacht trekken die ze bij deze specifieke film hebben best meteen opschrijven. Dit is ook handig voor de vragensessie (Q&A) bij de cinema vertoning voor de aanwezige regisseurs.

-De leerkracht kan hierbij helpen door een vraag te stellen:

Wat trok je aandacht/viel je op in deze film?

Is er iets dat je aan de regisseur/maker van deze film wil vragen?

-**Variatie:** Na het bekijken van ieder filmpje kan je ook even stilstaan bij de actualiteit van het onderwerp van de kortfilm. De leerkracht kan het onderwerp even toelichten en bespreekbaar maken via gerichte vragen en/of werkvormen die daarvoor geschikt zijn. Je kan hiervoor ook gebruikmaken van een krantenartikel of nieuwsitem.

–Ken je zo iemand?

– Ingaan op de geografische en culturele aspecten van het land, bv. Indië: Welke talen spreken ze daar? Wat ken je van dit land? Welke gerechten? Welke gewoonten? Hebben ze daar? Wat is het politieke klimaat in dit land (koning, republiek, oorlog/maatschappelijke spanningen of niet? Is het een arm of rijk land? Is er immigratie van dit land in ons land (als werkkrachten, vluchtelingen)?

Emoties/beleving verwoorden

We vertellen hoe we de film beleefd hebben, wat het bij ons teweeg heeft gebracht. Hier volgen enkele opdrachten en werkvormen om hiermee aan de slag te gaan.

- We gooien met een dobbelsteen én ieder cijfer
 - 1 = “Ik wordt blij van”
 - 2 = “Ik heb een vraag bij/begrijp ik niet goed of wil ik graag weten waarom”
 - 3 = “Dit vond ik niet leuk”
 - 4 = “Ik ben geschrokken van of dit was een verrassing voor mij/had ik niet verwacht”
 - 5 = “Wat zou ik willen veranderen aan de film” (stel je bent zelf regisseur)
 - 6 = “Het thema/het verhaal van de film doet me denken aan ...”
- Schrijf op met woorden (tijdens het kijken) wat er opvalt/wat je bijblijft of de moeite waard vindt. Maak van de woorden een woord wolk/wordcloud met de volgende apps: Wordle.net, tagcrowd.com, WordItOut, woordwolk.nl

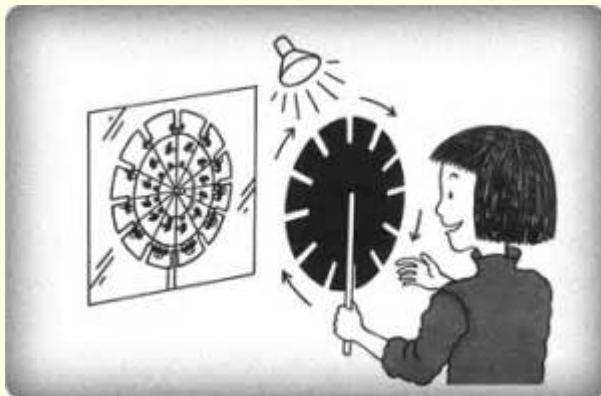
- Maak zelf een scenario naar aanleiding van de film die je gezien hebt. Wat wil je aan het verhaal veranderen? Wat zou jij doen indien je in de huid van het hoofdpersonage zou kruipen? Heb je zelf al voor deze uitdagingen/problemen gestaan? Hoe is het verlopen of hoe zou je willen dat het verloopt? Tip: laat je inspireren door - de 5 w's en uitleg over verhaallijn en soorten verhalen (genres).

Creatieve opdrachten: De illusie van beweging creëren

-flipboekje (folioscoop) : hoe-maak-ik-een.webkwestie.nl/flipboek

De folioscoop (flipboekje) is een verzameling losse blaadjes, die tot een boekje aangehecht kunnen worden. Ieder blad bevat een tekening en de tekeningen verschillen opeenvolgend steeds een klein beetje van elkaar. Snelle doorbladering van het boekje, doordat men het tussen wijsvinger en duim neemt en dan de bladen zo snel mogelijk laat omslaan ("flippen") levert de illusie op van een bewegend beeld. Het is het principe van de animatie: kleine, stapsgewijze veranderingen doen de toeschouwer de sensatie van één beeld in vloeiende beweging ondergaan.

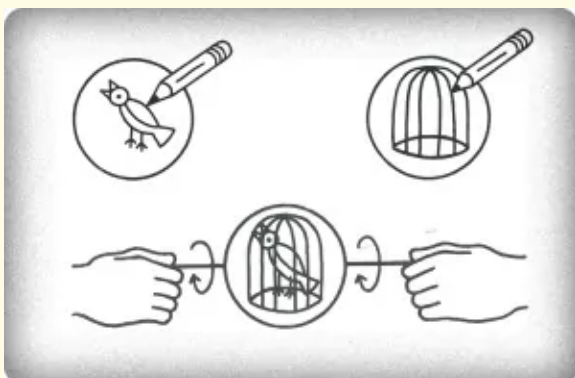
-de Fenakistiscoop: <https://www.youtube.com/watch?v=5N2ffJ5k-6E>

De Fenakistiscoop (animatie wiel) is ontworpen door de Belg Joseph Plateau, professor aan de Gentse Universiteit. Dit was één van de allereerste manieren om een animatiefilmpje te maken en bekijken. Het waren hele korte animaties die steeds achter elkaar herhaald werden. Laat men de schijf voor een spiegel draaien en bekijkt men door de voorbijkomende spleten de reflectie van de opeenvolgende beelden, dan ziet men een beweging ontstaan.

Tip: Om de beweging te zien, kan je ofwel de schijf voor een spiegel draaien en bekijkt men door de voorbijkomende spleten de reflectie van de opeenvolgende beelden, dan ziet men een beweging ontstaan of je kan ook gebruik maken van een oude pick-up (platendraaier) en leg je eigen gemaakte fenakistiscoop erop. Plaats een drinkglas met randjes in het midden.

-Thaumatrope: www.youtube.com/watch?v=Lc2xJpNs2ys

Zelf aan de slag: filmen met gsm en tablet

Voor je gaat filmen:

Breng de scènes via een storyboard in beeld. Spreek af wie de opnames leidt (= regisseur). De regisseur kijkt of de cameraman/vrouw klaar is en roept: “Camera loopt” bij begin van de opname – en roept “cut, 1,2,3” bij einde opname, zodat de acteurs/ices nog 3 seconden blijven stilstaan (= bevroren beeld/tableaux vivant).

De scènes worden zo afgebakend en de begin/eindpositie wordt vastgelegd. Dit zorgt ervoor dat de volgende opname en de montage vlotter verlopen.

Gratis tips en apps

Tip: Filmen als een pro met je smartphone: <https://www.youtube.com/watch?v=nA5szf35r2A>

Je opnames vormelijk wat bijschaven (kleur, lichtintensiteit, ...) ‘ Camera MX ‘

Het maken van montage met gsm camera via volgende apps ‘KineMaster’ & PowerDirector ‘

Het maken van Stop motion (animatiefilm of de titel) via de app ‘Stop Motion Studio’:
www.youtube.com/watch?v=UtDH-cfxgLw

Maak zelf je gsm BEAMER:

www.youtube.com/watch?v=fnrXqfesTQE & www.youtube.com/watch?v=sMfuaLCBep0

Interviewtechnieken

De kinderen bereiden hun vragen voor die ze willen stellen aan de filmmakers (regisseurs, acteurs, ...) zoals:

- Hoe/Waarom heb je dit onderwerp gekozen/dit genre (animatie, life, fictie of documentaire) gekozen?
- Wat is functie van die scène? Waarom koos je voor deze lichttechniek/camerastandpunten?
- Je kan van de gelegenheid gebruikmaken om de regisseur/filmmaker/acteur te laten vertellen over zijn/haar beroep (of passie): Waarom heb je voor dit beroep gekozen/waarom ben je filmmaker/acteur geworden? Hoe verloopt een filmproject? Zijn er veel uitdagingen? Wat zijn de leuke/minder leuke dingen aan je beroep? Kan je hier goed van leven? Is geld of een goed inkomen bij het maken van films voor jou belangrijk? Waarom wel/niet?
- Wat vond je het moeilijkste, het leukste, grappigste, ... bij het maken/spelen van deze film? Wat is je het meest bijgebleven?

DANK EN STEUN

-Deze lesmap kwam tot stand met steun van de Stad Gent, het departement Mondiale Solidariteit.

-Wij danken ook professor Gaston Meskens voor zijn bijdrage